

VOS IN DE VS

To Paul and Thomas
Sons of Old Europe
Princes of New Amsterdam

Inhoud

DEEL 1 – Stand van het land

1 Amerika = een wassen pop als president	11
2 Amerika = chaos	25
3 Amerika = Rambo	42

DEEL 2 – Hoe word je Amerikaan?

4 Amerika = een land van immigranten	53
5 Amerika = een goudmijn	61
6 Amerika = jezelf opnieuw uitvinden	71
7 Amerika = je identiteit	80
8 Amerika = verkopen	90

DEEL 3 – De wittebroodsweken

9 Amerika = geven	101
10 Amerika ≠ wit	111
11 Amerika = verenigd als één familie	121
12 Amerika = een muur van ijdelheid	132
13 Amerika = een land om jezelf te promoten	145
14 Amerika = een western	153
15 Amerika = geen land maar een bedrijf	165

DEEL 4 – Twijfel

16 Amerika = het echte Amerika	179
17 Amerika = duister	191
18 Amerika = het leven is goed op de top	205
19 Amerika ≠ elk jaar beter en groter	214
20 Amerika = de dood van het optimisme	227
21 Amerika = het talent	240
22 Amerika = hebzucht	251

DEEL 5 – Gescheiden van tafel en bed

23 Amerika = twee Amerika's	265
24 Amerika = Trumps speeltuin	278
25 Amerika = een klootzak nodig hebben	290
26 Amerika ≠ la douce France	305
27 Amerika = nee zeggen	321

DEEL 6 – Het huwelijk is een gevecht

28 Amerika = alles is politiek	333
29 Amerika = een complot	345
30 Amerika = de rode pil of de blauwe pil	359
31 Amerika = een hockeymoeder	366
32 Amerika = een gevecht	379

Verantwoording	391
Dankwoord	395

DEEL 1

Stand van het land

1 Amerika = een wassen pop als president

De uitgestoken wijsvinger voelt slap aan. De vinger, vastzittend aan de rechterhand van de Amerikaanse president, glimt en glanst, net als het oude gezicht erboven, en hangt wachtend in de lucht – *midair* zouden de Amerikanen zeggen – klaar om te worden geschud. Het is december 2023 en Joe Biden en ik staan tegenover elkaar voor een grote open haard in de ovale ontvangstruimte, de Diplomatic Reception Room, in ‘zijn’ Witte Huis tijdens het jaarlijkse kerstfeest.

Een jong staflid heeft mij zojuist richting zijn baas geleid. Deze kerstavond is het een en al glimlach en jeugdig optimisme rondom de president. Het is bijna alsof de staf weet dat er zo dadelijk een foto wordt genomen met een man uit een ander tijdperk, van een generatie die je bijna niet meer in het openbaar tegenkomt. Na een bemoedigend knikje van de dienstbode loop ik op de president af om hem de hand te schudden, *to kiss the ring* van de presidentiële macht zogezegd. Ingeklemd tussen twee zwarte schermen staan we nu tegenover de fotograaf, die over dertig seconden de foto zal nemen. De prent is het symbolische aandenken van iedere bezoeker aan het jaarlijkse White House Congressional Ball, zoals deze jaarafsluiter in Washington DC officieel heet. Daar-

voor heb je een halve minuut voor de gebruikelijke 'pleasantries' over en weer en het rituele schudden van handen – of vingers.

Mijn twee tienerzonen, die ik vanavond bij me heb, zijn met overmatige puberenergie afgelopen op de frêle man. First Lady Jill vangt de jongens op en doet druk in haar rol van echtgenote én quasipresidentiële handenschudder vanavond. Zij is het schild voor de 81-jarige president die de boys vriendelijk aanstaart. Ik heb inmiddels de in de lucht hangende wijsvinger aangenomen van de man, die we in dit land nog stevast aanduiden met 'Leader of the Free World', maar terwijl ik zijn vinger vast heb, doet hij me eerder denken aan een wassen pop uit Madame Tussauds. De leider van de westerse wereld beweegt zich alsof hij één keer per jaar uit de vitrinekast wordt gehaald om te worden getoond aan het toegestroomde volk tijdens de militaire parade op het nationale plein. Glimlachend kijkt hij langs me heen. Nog steeds sta ik met de presidentiële wijsvinger in mijn hand, die ik dus maar 'schud' voor een idioot lange dertig seconden.

Precies twintig jaar daarvoor, in december 2003, tijdens eenzelfde kerstfeest in datzelfde Witte Huis, was de presidentiële begroeting een stuk masculiener. Van de toenmalige president George W. Bush kreeg ik een volle pompende vuist in de ritmiek van een bokser. Deze zelfverzekerde Texaanse cowboy was de personificatie van de Leader of the Free World geworden nadat hij de *war on terror* had uitgeroepen, Afghanistan was binnengevallen en datzelfde jaar ook Irak.

'Amsterdam... huh, great town I heard!' riep president

Bush die avond tegen mij toen hij hoorde waar ik vandaan kwam. Een paar maanden voor deze ontmoeting was ik naar mijn nieuwe land Amerika geëmigreerd en mijn Amerikaanse vriendin Alexandra had me meegenomen naar het jaarlijkse kerstbal in het Witte Huis.

Laten we zeggen dat het ene kerstfeest het andere niet is en dat er in dit land het nodige is veranderd in de afgelopen twintig jaar. Het jonge, in pak gestoken staflid dat mij in Bidens Witte Huis had aangekondigd, was in de tijd van George W. Bush nog een ouderwets kaarsrecht staande us Marine met de borst vooruit in donkerblauw gala-uniform.

‘Mr President: Maghheel Vosss from Amsterdam’, had de dienstdoende marinier in 2003 geroepen richting zijn baas, de commander in chief. De Amerikaanse opperbevelhebber had er toen al ruim een uur hard werken op zitten in de ceremoniële Rode Kamer van zijn Witte Huis. In die prachtige, warm gekleurde ruimte had hij honderden gasten ontvangen die in een lange rij, slingerend door het hele Witte Huis, hadden gewacht op hun dertig seconden met de president, en natuurlijk op de officiële foto!

Zo was de Amerikaanse president de hele avond bezig met handen schudden, gasten op hun gemak stellen met een Texaanse schouderklop, en natuurlijk glimlachen voor de foto met zijn befaamde George W. Bush-grijns.

Als ‘immigrant fresh off the boat’ had ik als ‘verse immigrant’ eerder die dag mijn ‘How are you doing, Mr President’ droog geoefend voor de spiegel. De korte introducerende ‘vraag’, uitgesproken zonder een vraagteken, was me aangera- den als het correcte een-tweetje volgens de Amerikaanse eti-

quette. Als beide acteurs – de president en ik – hun script goed hadden ingestudeerd, zouden we er in deze openingsscène zo doorheen gaan. Het was aan de president om er eventueel iets meer dan een sociaal moetje van te maken, wat betekende dat ik in de Rode Kamer gewoon de snelheid van zijn *casual talk* zou volgen.

Gelukkig was het makkelijk een toneelstukje te spelen met deze president. ‘Listen up, you Ahmmsterdham!’ grapte George terwijl hij karakteristiek wijdbenig voor me stond. Het door zijn marinier geroepen woord ‘Amsterdam’ had kennelijk als een trigger gewerkt.

‘Now, you Ahmmsterdham, you’re in the White House now... So doncha go “round takin” my White House table silverware, okaaaayyy?’

Hij vervolgde zijn opmerking over zijn tafelzilver met zijn herkenbare hinnik: ‘Hè, hè, hè...’

Ik herinner me dat ik licht onder de indruk was, niet vanwege de grap (die was matig) maar vanwege het feit dat de man deze ‘grap’ er in één keer uit had gegooid. Het was duidelijk de *small talk*-grap die hij klaar had staan in het geval dat hij een buitenlander voor zich kreeg gezet. Du moment dat hij hoorde: ‘Mr President, The Netherlands’ of ‘Mr President, Amsterdam’ of welk ander Europees landje dan ook, ging hij in zijn hoofd direct naar ‘de grap over het tafelzilver’ en speelde hij de rol van aanraakbare, geestige president die buitenlandse gasten ontvangt in zijn Witte Huis. De opmerking over een land waar hij tot dan toe nog nooit was geweest, kende een gemak dat zei: wij groten hebben onze standaardgrappen over jullie kleinen, en in het kleine toneelstukje werd

ik meteen in de rol gedrukt van de immigrant uit Amsterdam die – uiteraard – loert op een klein aandenken uit het Witte Huis.

Bush acteerde door in zijn kenmerkende Texaanse accent. 'Now, you!' grijnsde hij naar Alexandra, de filmmaker. Beiden kenden elkaar van haar documentaire *Journeys with George*, over zijn winnende presidentiële campagne in 2000. Beiden hadden veel tijd doorgebracht in George W.'s campagnevliegtuig, twee jaar lang reizend van staat naar staat. Hij als presidentskandidaat en zij als jonge nieuwsproducer voor de omroep NBC. De documentairefilm was uitgekomen in 2002.

'Alexandra, waar is mijn Emmy?!' vroeg de president, die kennelijk had gerekend op een onderscheiding voor het beste televisieprogramma. 'I should have gotten best actor!' grijnsde hij er op typische wijze aan vast. De president had geen Emmy voor beste acteur ontvangen, want hij was uiteraard niet genomineerd in de niet-bestaande categorie 'acteren in een documentaire'. De Texaanse bokser maakte het allemaal niet uit. Deze avond was zijn avond, in zijn Witte Huis. Hij had zijn lol vanavond. His house – his rules.

Pas veel later realiseerde ik me dat zijn Emmy-opmerking over zijn 'rol' als presidentskandidaat niet eens zo gek was geweest: als kandidaat in haar documentaire speelde hij wel degelijk de rol van de aanraakbare politicus die de meereizende pers om zijn vinger wond. Hij roddelde met de journalisten in zijn vliegtuig, liet ze bij take-off op een dienblad door het gangpad naar achteren glijden en dronk alcoholvrij bier met de cameramannen achterin. Hij speelde de makkelijke *Texas*